

Sventes pakāje

Vai Nacionālā teātra izrāde *Cilvēki laivās* uzdod mūsdienu latvietim svarīgus jautājumus?

KAS IR beigas – nebūtība vai jauns sākums? Kā atlasīt un saglabāt vērtīgo no tā, ko izmetam lūžņos? Nacionālajā teātrī šos manus jautājumus, iespējams, uztvers ar pārsteigumu, jo iestudējums tāds īsti neuzdod. Bet domāju, ka tā teātris ir palaidis garām lielu iespēju.

Režisores Ineses Mičules izrāde ir laba, bet – ar skaidri, gribētos pat teikt, viltīgi formulētiem spēles noteikumiem, kas pat neļauj diskutēt par romānu pēc būtības. Runāt par to, kāpēc mēs arī šodien nevaram būt droši, ka latviešu tauta, valoda, identitāte nākotnē pastāvēs.

Izrāde sākas ar projekciju – uz puscaurspīdīga priekšskara parādās teksts: «Alberts Bels. *Cilvēki laivās.*» Izrāde arī beidzas ar projekciju – rakstīti vārdi izskaidro, kas notiek pēc izrādes darbības beigām, turklāt tie papildināti ar gaismas diodi skatuves platumā. Līnija. Svītra. Beigas. Nepārprotami, tas, ko redzējām uz skatuves, ir romāna lasījums. Ne mazāk, bet arī ne vairāk. Tas ir gudri, jo romāns sava tapšanas laika kontekstā (darbs iznāk 1987. gadā) ir nevainojams. Tas ir arī dumji, jo, lasot romānu šodien, ar tekstu ļoti gribas strīdēties.

Cilvēki laivās stāsta par kādu zvejnieku ciematu Kuršu kāpā 19.

Recenzijas autore —
Zane Radzobe,
žurnāla *Ir*
teātra kritiķe

Riharda
Zaļupes
mūzikā var
grimt kā jūras
šalkās

gadsimta otrajā pusē. Uzņēmīgais kuģu būvētājs Dardeģis (aktieris Normunds Laizāns) nolidis mežu, un tagad nekas neattur smilšu kāpas no staigāšanas – lielākā, Svete, tūliņ apris ciemu. Skolotājs Kuronis (Uldis Anže) ir apsēsts ar plānu kalnu apturēt, nokļājot tā virsotni ar aitu mēsliem. Mācītājs Blakfrosts (Gundars Grasbergs) ir pārliecināts, ka kāpas virzību apturēs ticība.

Tikmēr Kuroņa meita Helēna (Agate Marija Bukša) un Dardeģa dēls Jonatans (Raimonds Celms) sapņo par kopēju nākotni, mācītāja ģimene (sievass un meitu lomas spoži saņēma Marija Bērziņa) grib uz pilsētu; vietējā baronese (Dace Bonāte) cer uz nelaimes pamata iedzīvoties.

Bet cieminieki – izveicīgais saimnieks Vīga (Ivars Kļavinskis), māks-

slinieks Gokažē (Romāns Bargais), Pērminders (Mārtiņš Brūveris), Hohdrāts (Egils Melbārdis) – un arī galējā nabadzībā sligstošie vārnu kodēji (Maijas Doveikas, Sanitas Paulas un Līgas Zeļģes atveidojumā) katrs pēc savas izpratnes cīnās par izdzīvošanu skarbajos piejūras apstākļos.

Alberta Bela 80. gados rakstītais romāns ir irdens, metaforisks un bez īsta sižeta. Un tāda ir arī izrāde. Leldes Stumbres dramaturģis, manuprāt, labi pārceļ Bela teksta loģiku uz skatuvi. Scenogrāfa Ginta Sippo veidoto plakņu celšanās un kritumi, Oskara Pauliņa gaismas, Toma Zeļģa video, Ilzes Vītoliņas kostīmi – viss kopā uzbur poētisku atmosfēru, kurā kustībai un aktieru izkārtojuma ir jēdzieniski piesātināta daba. Riharda Zaļupes mūzikā var grimt kā jūras šalkās. Un uz šī fona brīžiem varbūt mazliet par teatralu noti ieguvušās aktieru balsis ieaļina Bela metaforu pasaulē. Bet jēga?

Romāns ir par nacionālo identitāti. Par valodas izmiršanu. Par vēstures aizmiršanu. Kurši vai latvieši – lasītājam skaidrs, par ko autors runā un kādi ir katastrofas iemesli. Belam tas ir naidīgas varas spiediens, apvienots ar merkantilām interesēm un nespēju ieraudzīt plašākas likumsakarības. Tas lieliski iegulst 80. gadu kontekstā. Bet 21. gadsimtā neatkarīgā Latvijas valstī tomēr ir citādi...

●●●●
CILVĒKI LAIVĀS.
Nacionālā teātra
Lielajā zālē.
Nākamās
izrādes
22., 24.
septembrī.
12–40 €.

IR IESAKA

20. SEPTEMBRIS

IZRĀDE. LAI DIEVS STĀV TEV KLĀT, TU, NABAGA CIETĒJ! JAUNAJĀ RĪGAS TEĀTRĪ

Britu dramaturga Mārtina Makdonas komēdija par 1965. gada notikumiem, kad Anglijā atcēla nāvessodu un pēdējie bendes pēkšņi palika bez darba. Režisors Alvis Hermanis: «Šis ir krimiķis, kurā atšķirība no Šerloka Holmsa un Agatas Kristi detektīvistāstiem skatītājam pašam beigās ir jātiek skaidrībā – kurš tad īsti bija vainīgais?» Biļetes cena 25–50 €. Izpārdota. Bilesuparadize.lv

20. UN 21. SEPTEMBRIS

KONCERTS. LNSO SEZONAS ATKLĀŠANAS KONCERTI VIĻŅĀ UN GORĀ

Nacionālais simfoniskais orķestris 99. sezonu atklās ar diviem koncertiem – 20. septembrī LVSO koncertvietā Viļņā un 21. septembrī Rēzeknē. Programmā Artura Maskata *Tango* un divu angļu komponistu opusi – Gustava Holsta svīta *Planētas* un Ralfa Vona-Viljamsa Antarktīkas simfonija. Diriģents Tarmo Peltokoski (attēlā). Biļetes cena Viļņā 17–51 €, Rēzeknē 18–45 €. Biletai.lt un Bilesuparadize.lv

lestudējuma *Cilvēki laivās* aktieru ansamblis. Priekšplānā pa kreisi – Gundars Grasbergs mācītāja Blakfrosta lomā

Visā mūsu tautas pastāvēšanas vēsturē nekad nav bijis laika, kad būt par latvieti būtu vieglāk. Bet piespiest kādu būt par latvieti... Un kāda tam arī būtu jēga? Vidējai un vecākajai paaudzei patīk šausmināties par jauniešiem, kas, jāatzīst, latviešu valodā brīžam runā atbaidoši. Tomēr, ja jaunietis domā angļiski, tas diez vai ir tikai tirgus apsvērumu dēļ; šajā starptautiski plaši lietotajā

valodā viņš atrod sev svarīgas lietas. Laikmetīgas identitātes vairs neatbilst tam, kā agrāk izprasta latvietība. Vaina ir... Lūk, manuprāt, par šo vajadzēja runāt izrādei.

Bela romāna zīmju sistēma mūsdienās piedāvā daudz aktuālu tēmu, sākot no burtiskajām (ekoloģiska katastrofa kā kultūras iznīcības sākums) līdz metaforām, liekot jautāt, kas šodien ir Svente un kādu iemeslu

dēļ mūsu ciems nespēj saslēgties vienā dūrē. Un Bels nepavisam nekļūst mazāk cienijams, ja atzīsim, ka ne vienmēr viņa atbildes der mūsu laikam; galvenais – ka jautājumi istie. Taču vienu atbildi, man šķiet, Bels tomēr romānā ir ierakstījis spilgti: taisnākais ceļš uz iznīcību ved caur turēšanos pie dogmatiskām vērtībām, atsakoties mainīties līdzīmai nīgajai pasaulei. ●

21. SEPTEMBRIS

KONCERTS. JUBILEJA KONCERTZALĒ CĒSIS

Koncertzāle desmito pastāvēšanas gadadienu atzīmēs ar plašu koncertu – spāņu čella virtuozs Pablo Ferandess (attēlā) un Liepājas Simfoniskais orķestris atskaņos Dvoržāka Koncertu čellam ar orķestri, Pētera Vaska meditāciju *Vientuļais eņģelis* interpretēs Vineta Sareika, noslēgumā izskanēs Bēthovena Fantāzija korim, klavierēm un orķestrim. Biļetes cena 25–60 €. Bilesuparadize.lv

21. SEPTEMBRIS–19. JANVĀRIS

IZSTĀDE. BINDE 100-10 NACIONĀLAJĀ MĀKSLAS MUZEJĀ

Izstāde veltīta leģendārā fotogrāfa 90 gadu jubilejai – kā metaforiska dienasgrāmata par nozīmīgākajiem notikumiem, tēmām un cilvēkiem mākslinieka dzīvē. Izstādes scenogrāfijā mijas kanoniskās fotogrāfijas ar sirreālu un abstraktu kompozīciju darbiem, pašportretiem, krāsu filmas fotogrāfijām, dažādiem eksperimentiem un nekad neredzētām vai sen aizmirstām sērijām. Iznāks arī fotoalbums. Lnmm.lv